Enw'r Ymgeisydd	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU
Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE
General Certificate of Secondary Education

623/51

TGAU MEWN IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL (Dwyradd)

Uned 3: Deall Datblygiad Personol a Pherthnasoedd

A.M. DYDD GWENER, 9 Mehefin 2006

(1 awr 30 munud)

I'r Arholwr yn unig		
Adran A	**30**	
Adran B	**30**	
Adran C	**40**	
Cyfanswm	**100**	

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag a ddarperir.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Adran A: 30 marc
Adran B: 30 marc
Adran C: 40 marc
CYFANSWM: 100 marc

Rhoddir nifer y marciau mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Atgoffir chi bod angen i chi ddefnyddio Cymraeg da a chyflwyno'ch atebion yn drefnus.

Cynghorir chi i neilltuo 40 munud i ateb Adran C.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

Examiner only
Arholwr yn unig

ADRAN A (30 marc)

Atebwch **bob** *cwestiwn yn yr adran hon.*

1. Cwblhewch y siart i nodi'r cyfnodau bywyd a'r ystodau oedran sydd ar goll. Mae'r un cyntaf wedi'i wneud i chi. [5]

Cyfnodau bywyd	**Ystod oedran**
Baban	0-3 blwydd oed
(a)	4-10 mlwydd oed
(b)	*(ch)*
Oedolyn	*(d)*
(c)	65+

2. Darllenwch y gosodiadau canlynol a thiciwch a ydyn nhw'n **gywir** neu'n **anghywir**. [4]

Gosodiad	**Cywir**	**Anghywir**
(a) Mae menywod yn gallu cael babanod yn naturiol ar ôl diwedd y mislif.		
(b) Mae crychau *(wrinkles)* yn digwydd achos bod y croen yn colli elastigedd.		
(c) Mae cerddoriaeth uchel yn gallu achosi llygredd sŵn.		
(ch) Mae bwlio'n ffurf ar gam-drin.		

Examiner only
Arholwr yn unig

3. *(a)* Mae Susie yn ferch 9 mis oed. [5]

Mae'r siart isod yn nodi nodweddion datblygiad plentyn cyffredin 9 mis oed.
Am **bob** nodwedd sydd wedi'i rhestru, **ticiwch** y maes datblygiad cywir.

Nodwedd	**Maes datblygiad**			
	Corfforol	**Deallusol**	**Emosiynol**	**Cymdeithasol**
(i) Mae hi'n codi ei theganau.				
(ii) Mae hi'n teimlo'n swil gyda dieithriaid.				
(iii) Mae hi'n gallu cropian yn gyflym.				
(iv) Mae hi'n gwybod ei henw ei hun.				
(v) Does ganddi ddim diddordeb mewn chwarae gyda phlant eraill.				

(b) Bydd angen sawl eitem ar Susie i gefnogi ei datblygiad.

Nodwch ac eglurwch y prif faes datblygiad y mae **pob** eitem yn ei gefnogi. [2]

(i)

Maes datblygiad ....

....

Sut mae'r eitem yn cefnogi datblygiad ....

....

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

(ii) [2]

Maes datblygiad ....

....

Sut mae'r eitem yn cefnogi datblygiad ....

....

(iii) [2]

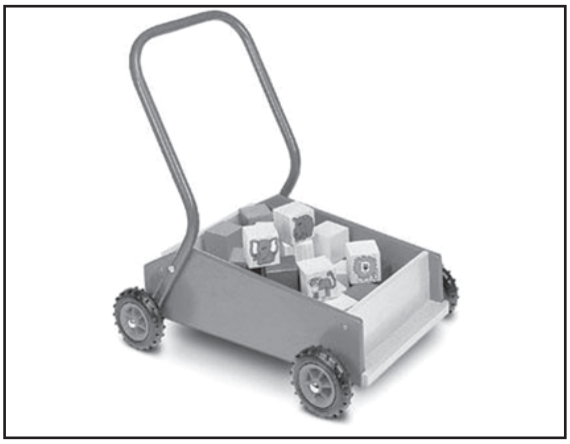

Maes datblygiad ....

....

Sut mae'r eitem yn cefnogi datblygiad ....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

4.

Siart Twf Merched

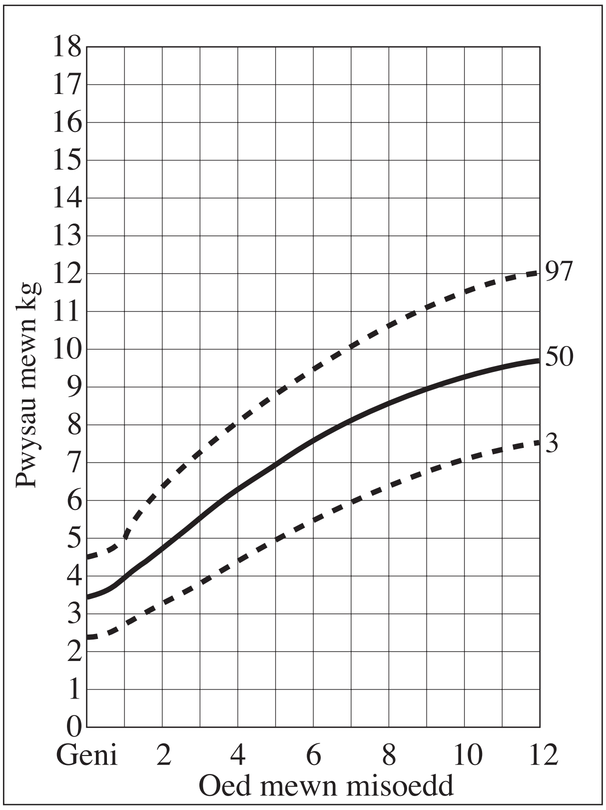

Siart Twf Bechgyn

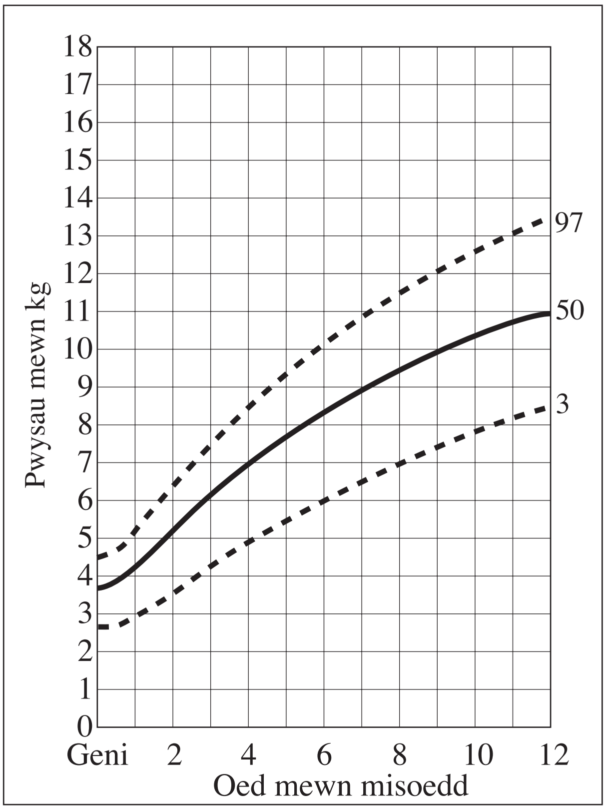

(a) Yr enw ar y siartiau uchod yw siartiau canrannol. Defnyddiwch y siartiau i gyfrifo pwysau cyfartalog: [2]

(i) merch 10 mis oed; ....

(ii) bachgen 10 mis oed. ....

(b) Enwch **ddau** fesuriad arall y gellir eu cofnodi ar siartiau canrannol. [2]

(i) ....

(ii) ....

(c) Pam caiff siartiau canrannol eu defnyddio? [1]

....

....

(ch) Pwy yw'r swyddog iechyd proffesiynol sydd fwyaf tebygol o ddefnyddio'r siartiau canrannol? [1]

....

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

5. Mae Sunita yn ferch yn ei harddegau.

Mae hi'n chwarae pêl-rwyd yn yr un tîm â'i chwaer.

Mae ganddi hi wallt brown fel ei thad.

Mae hi'n Fwslim.

Mae hi'n byw mewn tŷ teras mewn tref brysur.

Mae hi wedi pasio ei harholiadau TGAU.

Gan ddefnyddio'r wybodaeth uchod, rhowch enghraifft o **bob** un o'r ffactorau sy'n effeithio ar ddatblygiad Sunita. Mae'r un cyntaf wedi ei gwblhau i ddangos i chi. [4]

Ffactor yn effeithio ar Ddatblygiad	**Enghraifft**
Profiadau addysgol	*Mae hi wedi pasio ei harholiadau TGAU.*
(a) Amgylchedd	
(b) Crefydd	
(c) Etifeddiaeth enetig	
(ch) Gweithgaredd corfforol	

Examiner only
Arholwr yn unig

ADRAN B (30 marc)

Atebwch **y ddau** *gwestiwn.*

6. Mae Kiera yn 12 oed. Mae hi'n byw gyda'i theulu mewn tŷ wedi'i rentu ar stad cyngor.

Mae gan Kiera chwaer hŷn a thri brawd iau rhwng 6 a 10 oed. Mae'n rhaid iddyn nhw i gyd rannu ystafelloedd gwely.

Mae tad Kiera'n gweithio mewn ffatri ac mae ei mam yn gweithio'n rhan amser fel glanhawraig yn y ganolfan iechyd leol.

Mae rhieni Kiera'n brin iawn o arian. Mae'n rhaid iddyn nhw dalu'r rhent ac maen nhw mewn dyled gan fod yn rhaid iddyn nhw dalu yn ôl y benthyciad a gawson nhw i brynu rhewgell-oergell newydd. Maen nhw'n ei chael hi'n anodd i dalu biliau.

Byddai Kiera a'i chwaer yn hoffi mynd ar drip gwersylla gyda'r ysgol, ond mae eu rhieni wedi dweud wrthyn nhw na allan nhw fforddio gadael iddyn nhw fynd. Mae'r ddwy'n siomedig iawn.

Defnyddiwch y wybodaeth uchod i ateb y cwestiynau canlynol.

(a) Nodwch **ddau** beth angenrheidiol mae'n rhaid i deulu Kiera wario arian arnyn nhw. [2]

(i) ....

(ii) ....

(b) Rhowch **ddau** ffactor economaidd sy'n effeithio ar dwf a datblygiad Kiera. [2]

(i) ....

(ii) ....

(c) Awgrymwch **bedair ffordd** y gallai'r ffactorau economaidd effeithio ar dwf a datblygiad Kiera. [4]

(i) ....

....

(ii) ....

....

(iii) ....

....

(iv) ....

....

(ch) Rhowch **dair** effaith gadarnhaol ar ddatblygiad y merched pe baen nhw'n mynd ar drip gwersylla gyda'r ysgol. [3]

(i) ....

....

(ii) ....

....

(iii) ....

....

(d) Eglurwch sut gallai bod mewn dyled effeithio ar ddatblygiad personol mam a thad Kiera. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

7. Mae Harry ac Olivia'n briod.

Mae ganddyn nhw ddau blentyn, merch o'r enw Joanne a bachgen o'r enw Paul.

Mae Paul yn treulio llawer o amser gyda'i ffrind gwaith, Adam.

Mae Paul ac Adam yn chwarae snwcer gyda'i gilydd yn gyson.

Harri yw perchennog y cwmni lle mae Paul ac Adam yn gweithio.

Mae Harri bob amser yn gwisgo'n smart.

Defnyddiwch y wybodaeth uchod i ateb y cwestiynau canlynol.

(a) Nodwch **ddwy** berthynas deuluol wahanol. [2]

(i) ....

(ii) ....

(b) Nodwch **ddwy** berthynas gwaith wahanol. [2]

(i) ....

(ii) ....

(c) Nodwch un cyfeillgarwch. [1]

....

(ch) Eglurwch sut gall cyfeillgarwch gefnogi datblygiad emosiynol a chymdeithasol person.

(i) Emosiynol ....

....

....

[2]

(ii) Cymdeithasol ....

....

....

[2]

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

(d) Gweithiodd Harry'n galed yn yr ysgol i ennill cymwysterau i allu dechrau ei gwmni ei hun. Mae cael addysg dda yn un ffactor sy'n cyfrannu at ei hunangysyniad *(self-concept)* cadarnhaol.

(i) Eglurwch ystyr hunangysyniad cadarnhaol. [2]

....

....

....

....

(ii) Ar wahân i addysg, nodwch ac eglurwch **un** ffactor arall a allai gael effaith gadarnhaol ar hunangysyniad Harri.

Ffactor ....

[1]

Effaith gadarnhaol ....

....

....

....

....

[3]

Examiner only
Arholwr yn unig

ADRAN C (40 marc)

Atebwch **y ddau** *gwestiwn.*

8. Mae Maya a Dom yn byw gyda'u tri phlentyn sy'n 9, 7 a 3 oed.

Mae ganddyn nhw dŷ mawr llawn offer *(well-equipped)* a gardd fawr.

Mae Dom yn gweithio fel rheolwr personél mewn ysbyty mawr.

Mae Maya'n aros gartref i ofalu am y plant, ond mae hi'n bwriadu dychwelyd i'r gwaith pan fydd y plentyn ieuengaf yn ddigon hen i fynd i'r ysgol.

Pan fydd hyn yn digwydd, bydd mam Maya, sy'n byw gerllaw, yn gofalu am y plant pan fyddan nhw'n dod adref o'r ysgol.

(a) Trafodwch effeithiau cadarnhaol a negyddol Maya'n dychwelyd i'r gwaith: ar y plant, ar Maya ac ar fam Maya.

(i) Y plant [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

(ii) Maya [4]

(iii) Mam Maya [4]

Examiner only
Arholwr yn unig

(b) Mae gan y teulu dŷ mawr llawn offer *(well-equipped)* a gardd fawr. [8]

Nid yw pob teulu mor ffodus.

Gwerthuswch effeithiau tai **digonol** ar les y teulu.

Examiner only
Arholwr yn unig

9. Caiff datblygiad personol ei rannu'n **bedwar** prif faes.

- Corfforol
- Deallusol
- Emosiynol
- Cymdeithasol

(a) **Eglurwch** yn fyr ystyr **pob** maes datblygiad, gan roi **un** enghraifft o bob un. [8]

Datblygiad corfforol ....

....

....

....

....

Datblygiad deallusol ....

....

....

....

....

Datblygiad emosiynol ....

....

....

....

....

Datblygiad cymdeithasol ....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

(b) Mae Jenny'n 23 oed.

Mae wedi bod mewn perthynas â'i chariad Ben ers dwy flynedd.

Dydyn nhw ddim yn rhannu'r un gred grefyddol.

Mae gan y ddau ohonyn nhw swyddi da ac maen nhw'n mwynhau eu gwyliau tramor.

Mae Jenny a Ben yn mynd i'r gampfa o leiaf ddwywaith yr wythnos.

Mae'r ddau ohonyn nhw'n bwyta diet cytbwys, da ac weithiau maen nhw'n cael pryd parod ar ôl noson allan gyda'u ffrindiau.

Dadansoddwch sut gall y gwahanol ffactorau ym mywyd Jenny gydberthyn *(interrelate)* i effeithio ar ei datblygiad personol. [12]

Examiner only
Arholwr yn unig

Examiner only
Arholwr yn unig

PARHAD YN UNIG

Examiner only
Arholwr yn unig